

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum sapientia, quæ est donum, possit esse cum peccato mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

SED CONTRA est, quod Gregorius dicit in 2. Moral. quod sapientia contrariatur stultitia: sed stultitia est in intellectu: ergo & sapientia.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, sapientia importat quandam rectitudinem iudicii, secundum rationes divinas. Rectitudo autem iudicii potest contingere dupliciter. Uno modo secundum perfectum usum rationis: alio modo propter connaturalitatem quandam ad ea, de quibus iam est iudicandum. Sicut

de his, quae ad castitatem pertinent, per rationis inquisitionem recte iudicat ille, qui didicit scientiam moralem: sed per quandam connaturalitatem ad ipsam, recte iudicat de eis ille, qui habet habitum castitatis. Sic ergo circa res divinas ex rationis inquisitione rectum iudicium habere, pertinet ad sapientiam, quae est virtus intellectualis: sed rectum iudicium habere de eis secundum quandam connaturalitatem ad ipsas, pertinet ad sapientiam, secundum quod donum est Spiritus sancti. Sicut Dionysius dicit in 2. cap. de Divi. nomin. quod Ierotheus est perfectus in divinis non solum discens, sed & patiens divina. Huiusmodi autem compassio, siue connaturalitas ad res divinas fit per charitatem, quae quidem unit nos Deo, secundum illud 1. ad Corinth. 6. Qui adharet Deo, eius spiritus est. Sic ergo sapientia, quae est donum, causam quidem habet in voluntate, scilicet charitatem: sed essentiam habet in intellectu, cuius actus est recte iudicare, ut supra habitum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Augustinus loquitur de sapientia quantum ad suam causam, ex qua etiam sumitur nomen sapientiae, secundum quod sapientiam quendam importat.

Vnde patet responsio ad secundum. Si tamen iste sit intellectus istius auctoritatis, quod non videtur, quia talis expositio non convenit, nisi secundum nomen, quod habet sapientia in latina lingua. In Graeco autem non competit, & forte nec in aliis linguis. Vnde potius videtur nomen sapientiae ibi accipi pro eius causa, quae a cunctis commendatur.

AD TERTIUM Dicendum, quod intellectus habet duos actus, scilicet precipere, & iudicare, ad quorum primum ordinatur donum intellectus: ad secundum autem secundum rationes divinas donum sapientiae: sed secundum rationes humanas donum scientiae.

ARTICVLVS III. non

Vtrum sapientia sit speculativa tantum, an etiam practica.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod sapientia non sit practica, sed speculativa tantum. Donum enim sapientiae est excellentius, quam sapientia, secundum quod est intellectualis virtus: sed sapientia, secundum quod est intellectualis virtus, est speculativa tantum: ergo multo magis sapientia, quae est donum, est speculativa, & non practica.

2 Praet. Practicus intellectus est circa operabilia, quae sunt contingētia: sed sapientia est circa divina, quae sunt aeterna, & necessaria: ergo sapientia non potest esse practica.

3 Praet. Gregorius dicit in 6. Moral. quod in contemplatione principium, quod Deus est, quaeritur. In operatione autem sub graui necessitatis fase laboratur: sed ad sapientiam pertinet ditinorum visio, ad quam non pertinet sub aliquo fase laborare, quia, ut dicit Augustinus. Non habet amaritudinem conuersatio eius, nec tedium conuictus illius, ergo sapientia est contemplatiua tantum, non autem practica.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Coloss. 4. In sapientia ambulate ad eos, qui foris sunt: hoc autem pertinet ad actionem: ergo sapientia non est solum speculatiua, sed etiam practica.

RESPON. Dicendum, quod sicut Augustinus dicit in 12. de Tri. superior pars rationis, sapientia deputatur inferiori autem, scientia. Superior autem ratio, ut ipse in eodem libro dicit, intendit rationibus supernis, scilicet diuinis, & conspiciendis, & consulendis: conspiciendis quidem, secundum quod diuina in seipsis contemplatur: consulendis autem, secundum quod per diuina iudicat de humanis actibus per diuinas regulas dirigens actus humanos. Sic ergo sapientia, secundum quod est donum, non solum est speculatiua, sed etiam practica.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quanto aliqua virtus est altior, tanto ad plurima se extendit, ut habetur in lib. de causis. Vnde ex hoc ipso, quod sapientia, quae est donum, est excellentior quam sapientia, quae est virtus intellectualis, utpote magis de prope Deum attingens per quandam spiritus unionem animae ad ipsum, habet quod non solum dirigat in contemplatione, sed etiam in actione.

AD SECUNDUM dicendum, quod diuina in se quidem sunt necessaria, & aeterna: sunt tamen regulae contingentium, quae humanis actibus subsunt.

AD TERTIUM dicendum, quod prius est considerare aliquid in seipso, quam secundum quod ipsum ad alterum comparatur. Vnde ad sapientiam per prius pertinet contemplatio diuinorum, quae est visio principij, & posterius dirigere actus humanos secundum rationes diuinas. Nec tamen in actibus humanis ex directione sapientiae prouenit amaritudo, aut labor: sed potius amaritudo propter sapientiam uertitur in dulcedinem, & labor in requiem.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum sapientia possit esse sine gratia, & cum peccato mortali.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur quod sapientia possit esse sine gratia, & cum peccato mortali. De his enim, quae cum peccato mortali heri non possunt, praecipue sancti gloriantur, secundum illud 2. ad Corinth. 1. Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae: sed de sapientia sua non debet aliquis gloriari, secundum illud Ierem. 9. Non gloriatur sapiens in sapientia sua, ergo sapientia potest esse sine gratia cum peccato mortali.

2 Praet. Sapientia importat cognitionem diuinorum, ut dictum est: sed aliqui cum peccato mortali possunt habere cognitionem ueritatis diuinae, secundum illud Roman. 1. Veritatem Dei in iniustitia detinet. ergo sapientia potest esse cum peccato mortali.

3 Praet. Augustinus dicit in 15. de Trin. de charitate loquens. Nullum est isto Dei dono excellentius, hoc solum est, quod diuidit inter filios regni aeterni, & filios perditionis aeternae: sed sapientia differt a charitate: ergo non diuidit inter filios regni, & filios perditionis.

Lib. 6. Moral. ca. 23. circa med.

Lib. 12. c. 14. tom. 3.

Lib. 12. c. 7. in li. 6. tom. 3.

Propos. 10. inter opera Arist. habet hic liber.

Art. 1. huius quest.

Lib. 15. c. 18. i prim. to. 3.

Super quaest. quarta...
In ar. 3. in responsione ad primum, per se, quod practicum, & speculatum unum sunt in uno superioris ordinis: & hinc uide quod bene alibi scriptum.

Super
speculatiua tantum: ergo multo magis sapientia, quae est donum, est speculatiua, & non practica.

nis. ergo potest esse cum peccato mortali.

SED CONTRA est, quod dicitur Sapient. 1. In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.

Art. 2. huius
quæst.

Art. 2. huius
quæst. & su-
pra. q. 23. ar.
6.

1. q. 24. ar.
12.

RESPON. Dicendum, quod sapientia, quæ est donum Spiritus sancti, sicut dictum * est, facit reuerentiam iudicii circa res diuinas, vel per regulas diuinas de aliis ex quadam connaturalitate, siue unione ad diuina, quæ quidem est per charitatem, ut * dictum est: & ideo sapientia, de qua loquimur, præsupponit charitatem. Charitas autem non potest esse cum peccato mortali, ut ex supra dictis patet. Unde relinquitur, quod sapientia, de qua loquimur, non potest esse cum peccato mortali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illud intelligendum est de sapientia in rebus mundanis, siue etiam in rebus diuinis per rationes humanas, de qua sancti non gloriantur: sed eam se fatentur non habere, secundum illud Prover. 30. Sapientia hominum non est necum. Gloriantur autem de sapientia diuina, secundum illud 1. ad Corinth. 1. Facta est nobis sapientia a Deo.

AD II. dicendum, quod ratio illa procedit de cognitione diuinorum, quæ habetur per studium, & inquisitionem rationis, quæ potest haberi cum peccato mortali, non autem de illa sapientia, de qua loquimur.

AD TERTIUM dicendum, quod sapientia esse differat a charitate, tamen præsupponit eam, & ex hoc ipso diuidit inter filios perditionis, & regni.

ARTICVLVS V.

Utrum sapientia sit in omnibus habentibus gratiam.

Super quæst. quadragésimæ quintæ articulum quintum.

1. 2. q. 68. ar. 5. ad 1.

Lib. 1. c. 2. to mo 3.

Lib. 2. ca. 36.

IN articulo quinto, dubium occurrit, Quo pacto sapientie donum secundum altiore gradum spectet ad gratiam gratis datam, cum sapientie donum secundum totam latitudinem perfectionis suæ gratum faciat. Constat enim, quod sicut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, &c. Ac per hoc sapientie donum simpliciter gratum faciens, magis, magis gratum faciet. Gratia autem gratis data differt a gratum faciente penes grati facere, & non gratum facere, apud auctorem in prima secunde q. 11. art. 1. ad vltimum.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod sapientia non sit in omnibus habentibus gratiam. Maius enim est sapientiam habere, quam sapientiam audire: sed solum perfectorum est sapientiam audire, secundum illud 1. ad Corinth. 2. Sapientiam loquimur inter perfectos. Cum ergo non omnes habentes gratiam, sint perfecti, uidetur, quod multo minus omnes habentes gratiam, sapientiam habeant.

¶ 1. Præter Sapientis est ordinare, ut Philof. dicit in 1. * Meta. & Iac 3. dicitur, quod est iudicans sine simulatione: sed non omnium habentium gratiam est de aliis iudicare, aut alios ordinare, sed solum prælatorum, ergo non omnium habentium gratiam est habere sapientiam.

¶ 2. Præter Sapientia datur contra stultitiam, ut Greg. dicit in * 2. Moral. sed multi habentes gratiam sunt naturaliter stulti, ut patet de amētibz baptizatis, uel qui postmodum sine peccato in amētia inciderunt, ergo non in omnibus habentibus gratiam est sapientia.

SED CONTRA est, quod quicumque qui est sine peccato mortali, diligitur a Deo, quia charitatem habet, qua Deum diligit: Deus autē diligentes se diligit, ut

F dicitur Proverb. 8. sed Sapient. 7. dicitur, quod neminem diligit Deus, nisi eum, qui cum sapientia inhabitat: ergo in omnibus habentibus gratiam, sine peccato mortali existentibus, est sapientia.

RESPON. Dicendum, quod sapientia, de qua loquimur, sicut dictum * est, importat quandam reuerentiam iudicii circa diuina, & conspicienda, & consulenda. Et quantum ad utrumque ex unione ad diuina secundum diuersos gradus aliqui sapientiam fortuantur. Quidam enim tantum fortuantur de recto iudicio tam in contemplatione diuinorum, quam etiam in ordinatione rerum humanarum secundum diuinas regulas, quantum est necessarium ad salutem. Et hoc nulli deest sine peccato mortali existentibus per gratiam gratum facientem: quia si natura non deficiat in necessariis, multo minus gratia. Unde dicitur 1. Ioan. 2. Verbo docet uos de omnibus. Quod autem alio modo gradu perficiunt sapientiam donum, & quantum ad contemplationem diuinorum, in quantum, scilicet quædam mysteria & cognoscunt, & aliis manifesta re possunt, & etiam quantum ad directionem humanorum secundum regulas diuinas, in quantum possunt secundum eas non solum se ipsos, sed etiam alios ordinare. Et iste gradus sapientie non est communis omnibus habentibus gratiam gratum facientem, sed magis pertinet ad gratias gratis datas, quas Spiritus sanctus distribuit prout uult, secundum illud 1. ad Corinth. 12. Alii datur per spiritum sermo sapientie &c.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Apof. loquitur ibi de sapientia, secundum quod se extendit ad occulta mysteria diuinorum: sicut & ibidem dicit: Loquimur de sapientia in mysterio, quæ abscondita sunt hominibus, & de eis iudicare, pertinet ad alios, tamen ordinare proprios actus, &c. re, pertinet ad unumquemque, ut patet in epistola ad Demophylum.

AD TERTIUM dicendum, quod ordinati, sicut & pueri, habent quidem gratiam, secundum quod est donum, sed non habent actum propter imperfectionem, quo impeditur in eis alius ratio.

ARTICVLVS VI.

Utrum septima beatitudo respondet sapientie.

AD SEXTUM sic proceditur. Vltima beatitudo non respondet sapientie. Septima enim beatitudo est, Deus